

**MUNI
SPORT**

Kurikulum

„Návrat“ termínu kurikulum

- „technologie“ vzdělávání = didaktické formy a metody
- **obsah vzdělávání** (a další aspekty) = **kurikulum**
- **kurikulum** – **vznik termínu** ← latina – „*curriculum*“ = běh („*curriculum vitae*“ = běh života, „*cursus*“ = průběh)
- termín kurikulum v Evropě – **již v době** J. A. Komenského
- postupně **vymizel** → nahrazení = učební **plán** + **osnovy**
- **anglosaská terminologie** – stálé využívání pojmu *curriculum*
- 20. století – **návrat kurikula** z angloamerického prostředí

„Návrat“ termínu kurikulum

Základ vzdělávání = školní vzdělávání → vyučování →
tradičně vymezeno didaktickými dokumenty:

- **studijní profil** – formulace obecných cílů výuky
- **učební plán** – stanovení vyučovacích předmětů, jejich zařazení do ročníků, hodinové dotace
- **učební osnovy** – konkretizace obsahu vyučovacích předmětů
→ tradiční dokumenty postihovaly **pouze některé aspekty** →
- „nový“ (od 90. let 20. století) **termín kurikulum**

Kurikulum – vymezení

A. Široké vymezení kurikula

- = řešení otázek **proč, koho, v čem, jak, kdy, za jakých podmínek a s jakými očekávanými efekty vzdělávat** (Walterová, 1994)
- → **komplexní řešení** cílů, obsahů, metod, organizace a hodnocení **vzdělávání** (školního, VŠ, trenérského, ...)

B. Užší vymezení kurikula

- = **program** – především **cíl a obsah – vzdělávání** (např. školního, podnikového, trenérského, ...)

Kurikulum – vymezení

- **kurikulum** = obsah vzdělání (**učivo**) + proces jeho osvojování
→ **veškerá zkušenost učícího se** (žáka, studenta, klienta, ...)
získaná vzdělávacím (Maňák, Janík, Švec, 2008)
- **jádro kurikula** = vymezení **obsahu vzdělávání** → **učivo**
- **učivo** = **transformace kultury do obsahu vzdělávání**
(školního, vysokoškolského, podnikového, trenérského, ...):
  - **tradiční chápání** = souhrn poznatků, které se mají předat
  - **širší pojetí** = souhrn vědomostí a dovedností,
které si má edukant osvojit
  - **současné pojetí** = veškerá empirie získaná ve vzdělávání

Formální a neformální kurikulum

A. formální kurikulum (= „psané“, oficiální dokument):

- cíle a obsah vzdělávání
- prostředky a organizace vzdělávání
- realizace, kontrola a hodnocení vzdělávání

B. neformální kurikulum („nepsané“):

- mimotřídní, mimoškolní, neoficiální, ... aktivity organizované vzdělávací institucí (školou, VŠ, ...)

3 roviny kurikula

1. **zamýšlené** (plánované) kurikulum = „*Co je plánováno?*“

- vytvořeno orgány odpovědnými dané vzdělávání
- vymezuje cíle a obsah konkrétního vzdělávání

2. **realizované** kurikulum = „*Co je vyučováno?*“

- realizace zamýšleného kurikula ve vzdělávací instituci →
- = skutečně předané učivo učícím se

3. **dosažené** kurikulum (osvojené edukanty) =

„*Jakou zkušenost si žáci odnesou?*“

- osvojené vědomosti a dovednosti, rozvoj schopností a zájmů,
... v průběhu daného vzdělávání (Janík et al., 2010)

Skryté kurikulum

- vzdělávací proces = **formální** i **skryté** aspekty → **formální** vzdělávání + také **informální** učení →
- **otevřená hranice** mezi formálním a skrytým kurikulem → **v edukační realitě se obojí překrývá** (Lojdová, 2015)
- **skryté kurikulum** = **vše**, co se edukanti **nezáměrně učí**
- = **vlivy reálného života** vzdělávací instituce = např. klima, mezilidské vztahy (kladné i záporné), neoficiální pravidla, ceremoniály, rituály, ... = hodnoty, názory, postoje
- = především **působení prostředí** (informální učení) **vzdělávací instituce** (Maňák, 2007)

Dimenze kurikula

Kurikulum = souhrn jevů, které se vážou k **obsahu vzdělávání** (PEN, 2009) → složitá struktura → různé **dimenze kurikula**:

- 1. ideová** = „**filozofie**“ daného vzdělávání, jeho zaměření, cíle, hodnoty (humanismus, rozvoj potenciálu, ... , fair play, ...)
- 2. obsahová** – hlavní dimenze, orientace na **kompetence** (trenérské vzdělávání = **transformace vědění** věd o sportu)
- 3. organizační** – podmínky + okolnosti (vzdělávací systém – typy škol, ... viz organizace trenérského vzdělávání, ...)
- 4. metodická** – didaktické formy + metody + prostředky

Kurikulární dokumenty (konstrukty)

Kurikulární dokumenty = **oficiální texty** vymezující cíle, obsah, průběh, ... vzdělávání (Bílé knihy, školské zákony, rámcové vzdělávací programy, vzdělávací programy jednotlivých vzdělávacích institucí, ... učebnice, ...)

Světový trend = vytvořit:

- 1. globální rámec** – např. snahy UNESCO – strategická oblast *Global Citizenship Education*
- 2. národní rámec** = **národní kurikulum** garantované státem
- 3. rámcové vzdělávací programy** (pro úroveň vzdělávání)
- 4. konkrétní vzdělávací programy** (škol, institucí, svazů, ...)

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR = **Bílá kniha**
(viz msmt.cz → vzdělávání → dokumenty)

- 1998 – impuls vlády ČR
- snaha vytvořit Bílou knihu – analogicky k zahraničí
- schválena **2001**
- = **národní kurikulum** = dokument státní úrovně =
- vymezení cílů a obsahů vzdělávání →
„Jaké vzdělání má populace v zemi dosáhnout?“
(Průcha, Walterová & Mareš, 2009, 166)

Bílá kniha

- = **otevřený dokument** (→ revize) – záměry do 2005–2010
- **předmět Bílé knihy** =
„integrující se **vzdělávací soustava** ve své sociální, kulturní, politické, hospodářské a environmentální podmíněnosti“
- **oblasti Bílé knihy:**
  - 1. Východiska a předpoklady** rozvoje vzdělávací soustavy
  - 2. Předškolní, základní a střední vzdělávání**
(regionální školství od 3 do 19 let)
  - 3. Terciární vzdělávání** (VŠ + VOŠ)
  - 4. Vzdělávání dospělých**

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

koncepční materiál MŠMT – 2020 – **cíle:**

- rozvoj **otevřeného vzdělávacího systému**
- vzdělávání v **celoživotní** perspektivě
- **kompetencemi** vybavený a motivovaný jedinec =
kompetence pro **občanský, profesní a osobní život**
- **rozvoj vlastního potenciálu** ve prospěch sebe, s ohledem
na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti
- **snížení nerovnosti** v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání
- **digitální vzdělávání**, snižování digitální propasti (covid = +)

Školský zákon

- **Zákon z 24. 9. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání**
- účinnost od 1. 1. 2005
- aktuální znění od 1. 1. 2024
- nyní 54. verze (!)
- = rozsáhlý dokument – **pedagogické, organizační, manažerské i ekonomické aspekty**
- dostupné z <http://www.msmt.cz>)

Školský zákon

Zásady vzdělávání:

- rovný přístup ke vzdělávání
- zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
- vzájemná úcta, respekt, názorová snášenlivost, solidarita, ...
- bezplatné základní a střední vzdělávání ve veřejných školách
- svobodné šíření poznatků
- zdokonalování procesu vzdělávání – výsledky vědy a výzkumu, moderní pedagogické metody, ...
- možnosti vzdělávat se celý život + spoluodpovědnost
- ...

Školský zákon – oblasti vzdělávání

A) Předškolní vzdělávání

- pro děti od 2 do 6 let, od 5 let povinné, mateřské školy

B) Základní vzdělávání – povinná školní docházka 9 roků

- plnění povinné školní docházky na ZŠ, popř. SŠ
- individuální vzdělávání (bez pravidelné účasti ve škole)

C) Střední vzdělávání

- **3 stupně** – střední vzdělání, s výučním listem, s maturitou

D) Vyšší odborné vzdělávání

- absolutorium a diplom absolventa vyšší odborné školy – diplomovaný specialista DiS

Školský zákon – oblasti vzdělávání

E) Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání

- základní umělecké školy, jazykové školy
- školská zařízení pro zájmové vzdělávání – střediska volného času, školní družiny a školní kluby

F) Další vzdělávání

- např. jednotlivé zkoušky (maturita),
- odborné kursy, kursy jednotlivých předmětů, pomaturitní specializační kursy

Rámcové vzdělávací programy

= obecně **závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů** (tzn. **státní úroveň**)

- RVP pro předškolní vzdělávání – nyní revize, konzultace
- RVP pro základní vzdělávání – nyní revize, konzultace
- RVP pro gymnázia (+ GSP)
- RVP pro střední odborné vzdělávání
- RVP pro speciální vzdělávání
- RVP pro základní umělecké vzdělávání

Filozofie RVP pro základní vzdělávání

- místo „vzdělávání o životě“ „**vzdělávání pro život**“
- nelze naučit vše – lze motivovat → **celoživotní učení**
- nejde usilovat o stejné výsledky u všech žáků
- není jediné a nejlepší pojetí vzdělávání
- není rozhodující množství poznatků, ale propojenost, smysluplnost, trvalost a využitelnost pro život
- přenesení pravomocí a odpovědnosti na učitele
- proměna klimatu škol
- efektivitu vzdělávání nelze založit na posuzování chyb a na přípravě pro zkoušky

Kurikulum ve sportovní edukaci

Např. vymezení **trenérského vzdělávání**:

- **globální úroveň** – International council coach excellence (ICCE) – doporučení – **rámec trenérského vzdělávání** – *Sport Coaching Framework ICCE*
- **úroveň EU** – doporučená kurikula = projekt (Aligning a European Higher Education Structure in Sport Science – AEHESIS)
- **národní úroveň** – akreditace sportovních VŠ, akreditace MŠMT, sportovní svazy, ...

Školní vzdělávací program (ŠVP)

Příklad: Sportovní gymnázium L. Daňka, Brno (1. 9. 2020),
gymnázium se sportovní přípravou, čtyřleté studium

Obsah ŠVP:

1. Charakteristika školy (velikost, sbor, projekty, ...)
2. Charakteristika ŠVP (zaměření, zabezpečení – podmínky, talentovaní žáci, poradenské služby, začlenění průřezových témat, profil absolventa, ...)
3. Učební plány
4. Učební osnovy
5. Hodnocení žáků a autoevaluace školy

Školní vzdělávací program (ŠVP)

Příklad: Sportovní gymnázium Ludvíka Daňka, Brno

Obsah ŠVP – profil absolventa:

- všestranný **harmonický** rozvoj osobnosti
- možnost **navázat VŠ studiem** různých oborů
- důraz na sportovní přípravu + utváření **pozitivního vztahu ke vzdělávání**
- zodpovědnost, samostatnost a pozitivní **morální vlastnosti**

Učební plán – gymnázium se sportovní přípravou

Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obory

	I. roč.	II. roč.	III. roč.	IV. roč.
Jazyk a jazyková komunikace				
Český jazyk a literatura	4	4	4	4
Anglický jazyk	4	3	4	4
Německý jazyk	3	3	3	3
Matematika a její aplikace				
Matematika	5	4	3	4

Učební plán – gymnázium se sportovní přípravou

Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obory

Člověk a příroda

Fyzika

I. roč.	II. roč.	III. roč.	IV. roč.
2	2	2	-

...

Člověk, sport a zdraví

Sportovní trénink

16   17   17   18

Teorie sportovního tréninku

-                      2   -   -

Výchova ke zdraví

průběžná integrace

Učební osnovy – gymnázium se sportovní přípravou

Učební osnovy =

- **obecná charakteristika** (vzdělávacího oboru, předmětu, ...)
- **podrobný tabelární přehled**
- **+ očekávané výstupy**
- **+ učivo**
- **+ průřezová témata/mezipředmětové vztahy**

Učební osnovy – gymnázium se sportovní přípravou

Příklad – Teorie sportovního tréninku (úvod)

Výstupy:

- aktivně naplňuje olympijské myšlenky jako projev obecné kulturnosti
- uplatňuje princip fair play

Učivo:

- historie Olympijských her – starověké, novodobé – P. de Coubertin, olympijská charta a symboly, novodobých LOH a ZOH, naše úspěchy
- princip fair play

Průřezová témata: sociokulturní rozdíly

Mezipředmětové vztahy: dějepis